

og klumper følgerigen ikke, saa at den, blandet med Aske eller Jord, er let at udsaae.

Næste Aar agter jeg at anvende den sure phosphorsure Kalk efter en større Maalestof.

Erhøbdigst

G. W. Rammel.

Udtag af et Brev fra Hr. G. Brereton af Fritcham, Norfolk, af 16de Marts 1852 til Hr. J. Owen & Comp., London.

Sidste Juni opfordrede Hr. Owen mig til at gjøre et Forsøg med den sure phosphorsure Kalk, som han havde begyndt at fabrikere i Kjøbenhavn.

I de sidste Aar har jeg patroniseret den af Hr. Lawes fabrikerede sure phosphorsure Kalk (Opfinderen til denne Gjøbning), og har funden samme meget god. Hr. Owens sure phosphorsure Kalk blev anvendt paa 2 Steder ved Siden af de Furer, hvori Lawes Gjøbning blev lagt, i en Frastrand af omtrent 18 Tommer, og Resultatet har været, at jeg og mine Venner agter for Fremtiden at benytte os af Hr. Owens Gjøbning frem for alle Andre, og beder jeg Dem derfor underrette ham herom, hvis De skulde see ham inden jeg.

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halvdeel af Marts.)

Under denne Titel agter Redactionen med Slutningen af hvert Hefte at meddele de nyeste Efterretninger fra alle Landets Egne om Fremgangen af Markarbejderne, Besætningens Tilstand, Sædens og Græssets Udvikling, Høstens Udfald og hvad der ellers maa kunne antages at interessere Landmandene ialmindelighed. Redactionen har modtaget Løfte om Understøttelse

fra dygtige og paalidelige Landmand rundt om i Landet, og haaber derfor for Fremtiden at være istand til at kunne meddele paalidelige og nogenlunde fuldstændige Efterretninger fra Landets forskjellige Egne; dog vil enhver Meddelelse fra en bekjendt og paalidelig Mand, der kommer Redactionen i Hænde inden den 23de i Kvartalets sidste Maaned, blive modtaget med Tak og benyttet til at fuldstændiggjøre Beretningen.

Den efterfølgende Meddelelse maa nærmest kun betragtes som en Prøve paa den Form, hvori Efterretningerne ville gives. Den korte Tid, hvori dette Hefte har maattet ubearbejdes, og den ved Tisgangen i Væltet hæmmede Postgang, har forarsaget at Red. har maattet undvære Beretningerne fra flere Dele af Landet, navnlig de fjernere.

Beretningerne fra Landmændene i de forskjellige Dele af Landet ere i det Hele tilfredsstillende.

Lvægets Sundhedstilstand synes overalt at være god, og da Høhøsten har været særdeles rigelig over hele Landet, og sidste Aars Høst har givet megen Halm, er Foderstanden næsten overalt upaaafragelig, og paa de fleste Steder bedre end sædvanlig, og der er ikke fra noget Sted yttret Frygt for Fodermangel.

Med Udbyttet af forrige Aars Afgrøde er man ikke overalt tilfreds. Paa Derne ere navnlig Klagerne over Bygget almindelige; paa Grund af den stærke Varme i Julimaaned standsedes Sæden i sin Udvikling, Kernen modnedes for hurtig, blev lille, let i Vægt, grovskallet og af en mindre god Farve. Med Udbyttet af Vintersæden, især Hveden, er man ialmindelig veltilfreds i Sjælland og Fyen, mindre paa Volland; men da alle Sædarter, der have staaet i Stak, have lidt ved den vedholdende Regn og det stormfulde Veir i Efteraaret, er Qualiteten overalt forringet, og det vil derfor ikke kunne undgaaes, at de Kornvarer, der iaar fra Derne udføres til Udlandet, ville staae langt under dem, som tidligere er leveret herfra. I almindelighed antages det forrige Aars Afgrøde paa Derne at staae ikke lidet tilbage for Afgrøden i 1851.

Ikke saaledes i Jylland; medens 1851, navnlig i de nordlige og vestlige Egne, nærmede sig et Misværsaar, har det

forrige Aar bragt Landmanden en udmærket riig Afgrøde, og da Priserne ikke alene for Korn, men ogsaa for Kreaturer af alle Slags, der danne en saa vigtig Udførselsartikkel for disse Egne, have været usædvanlig høie, saa maa dette Aar ansees for at være et ualmindeligt gunstigt Aar for Jylland, der vil læge de Saar, som det foregaaende Aar har efterladt.

Den i Efteraaret saae Vintersæd og Raps var, indtil Frostene indtraadte, ialmindelighed meget lovende; kun paa lave slet afgravede Jorder har den maaskee lidt og her lidt noget; men den værste Tid staaer endnu tilbage; vedbliver Frostene længe, og Solen om Dagen optøer de for Sneen blottede Marker, der om Natten igjen fryser, vil megen Vintersæd ødelægges, og fra enkelte Steder begynder man allerede at klage.

Vi ville nu gaae over til noget nærmere at betragte hver Egn for sig.

Beretningerne fra det nordøstlige Sjælland roser Besætningens Sundhedstilstand for at være endog usædvanlig god; mindre tilfreds er man med Foderstanden, hidrørende fra at Roerne, der i den Egn udgjør en vigtig Deel af Dvægets Vinterfoder, ikke gav noget rigeligt Udbytte forrige Aar, og Halmen, navnlig Byghalmen, ikke er synderlig nærende, og meget er fordærvet i Staffene; da imidlertid Høavlen var rigelig, antager man dog at Dvæget, forudsat at Frostene ikke bliver al for langvarig, vil komme paa Græs i en nogenlunde god Foderstand.

Med Udtærskningen venter man ikke at blive færdig for mod Slutningen af April. Med Udbyttet af Hvede, Rug og Havre er man tilfreds, de have afgivet en ret smuk om end ikke vægtig Handelsvare; fra Frederiksbundsseggen klager man dog over at Rugen er fuld af Meeldruier. Byghøsten er man derimod i ingen Henseende tilfreds med, Udbyttet har været mindre end sædvanligt og Bægten og Farven er slet. Grter og Vikker har givet et i hver Henseende mindre tilfredsstillende Udbytte, men de dyrkes i den Egn kun i ringe Udstrækning. Endssjøndt Sæden blev godt indhøstet, har den dog overalt lidt

meget i Staffene, saa at der kommer usædvanlig megen simpel Sæd paa Torvet, og Forskjellen mellem høieste og laveste Torvepriis har derfor været betydelig.

Af Vintersæden kom Rugen godt i Jorden og var i Efteraaret meget lovende. Hveden saae des under mindre gunstige Omstændigheder paa Grund af den megen Fugtighed i Slutningen af September. Den laae derfor længe i Jorden inden den spirede og var mere tilbage end sædvanlig, dog havde den ikke lidt noget før Frosten.

Fra det nordvestlige Sjælland ere Beretningerne enige i at Dvægets Sundhedstilstand er god; angaaende Foderstanden lyde de forskjellig; i den vestlige Deel af Holbæk Amt er den mindre god, da Høavlen paa mange Steder er ringe, Halmen har været mindre nærende og hyppig taget Skade i Staffene og man ikke, navnlig hos Bønderne, er tilbøielig til at fodre med Kjerne.

Bønderne have paa mange Steder endt Udtærskningen, men paa de større Gaarde bliver man ikke færdig før mod Slutningen af April. Med Udbyttet af Vintersæden er man vel tilfreds, men Vaarsæden og navnlig Byg har været mindre god, ligesom alle Sædarter have været mindre vægtige end sædvanligt.

Vintersæden stod i Efteraaret meget godt; i den allerførste Tid har den dog lidt meget og navnlig har Rugen faaet et visst og meget svagt Udseende.

Beretningerne fra det mellemste Sjælland udtale sig gunstigt om Besætningens Sundhedstilstand, Parresygen og Lungetæring ere saaledes mindre hyppige end i tidligere Vintre. Fodertilstanden er forskjellig, men maa dog i det Hele kaldes god, da selv de mindre Besiddere nu fodre deres Kver mere rigeligt end tidligere. Arbeidshestene bleve meget medtagne ved Efteraarsarbeidet, men ere nu igjen komne i Gulb.

Paa Foder er der ingen Mangel, skjøndt Halmen ikke er saa rigelig som i det foregaaende Aar, men den fortrinlige Høavl i dette Aar vil bidrage til at bringe Dvæget godt igjennem Vinteren.

Med Hensyn til Udbyttet af forrige Aars Høst, da er Hveden meget lønnende, men af ringe Bægt, kun paa ganske enkelte Gaarde naaer den 128—30 Pbd. holl.; i Almindelighed maa 124—126 Pbd. kaldes en god Bægt, men mange Steder naaer den ikke 120 Pbd., som man især tilskrifer, at Sæden i Staffene har lidt saa overordentligt i det regn- og stormfulde Efteraar; hvad enten det nu hidroerer fra at vor Staffesætning er mangelfuld eller fra et usædvanligt ugunstigt Veir, saa ansees det for vist, at Mangelen paa Lader iaar medfører et nationalt Tab, som ikke kan beregnes. Bygget er her som overalt i Sjælland mindre tilfredsstillende, selv fra de bedre Gaarde naaer det iaar kun undtagelsesviis en hviere Bægt end 110 Pbd. I Ringstedegnen indførte nogle Landmænd for to Aar siden en stoff Bygart, der veiede 122—123 Pbd., den er iaar saa udartet, at Bægten er sunken til 106—108 Pbd. Vintersæden stod i Efteraaret overalt, hvor Markerne vare vel afgravede, meget godt. Man frygtede dog for Oldenborrelarverne, der for 2—3 Aar siden anrettede stor Skade paa Sæden som paa Kloveren, da de ved Efteraarsploiningen paa enkelte Steder have viist sig i stor Mængde.

Fra det sydlige Sjælland lyde Beretningerne gunstigt med Hensyn til Ovægets Sundhedstilstand, mindre gunstigt for Foderstanden; thi endskjondt Høet har været rigeligt og veltørret strækker det ikke til og man sparer paa Kjernen paa Grund af de hoi Sædpriser. Da Vintersæden var stærk er der vel Oversludighed paa Halmfoder, men den er ikke meget nærende, hvad der ogsaa gjælder om Vaarsædshalmen, navnlig paa de Steder, hvor man lader Kornet ligge længere Tid paa Skaar efter Meiningen, da Foderet ved den stærke Varme blev saa udtørret, at det tabte Saft og Kraft; ogsaa er en stor Mængde Foder fordærvet i Staffene. Sundhedstilstanden hos Arbeidshestene, der have lidt ualmindeligt ved det haarde Efteraararbejde, har ikke været god. De have lidt af ondartet Krop og Lungesyge, paa en enkelt større Gaard udbrød endog Snive mellem Arbeidshestene og flere Heste dræbtes. Siden Nytaar klager

man over at Hestene have været tilbøielige til Kolikanfald. Udtærskningen vil selv paa de større Gaarde være endt inden Markarbeidet begynder. Hveden har givet et meget godt Udbytte, Rug og Havre omtrent som i et Middelaar, men Byg langt mindre; dog er der store Forskjelligheder i samme Egn, hidrørende fra, om den sidste Regn før Høsten faldt mere eller mindre rigelig, og ved eens Drift kan Vægten variere fra 103—116 Pd. Jalmindelighed er dog Vægten ringe, og 110 Pd. ansees iaar endog som temmelig høi.

Raps og Vintersæd kom godt i Jorden og stode i Efteraaret meget godt; skjøndt de paa sine Steder havde lidt noget af Drrn, antager man det dog ikke for at have meget at betyde, men frygter meget for Overgangen fra Frost til Tve.

Fra det vestlige Lolland meddeles, at Besætningens Sundhedstilstand er upaaflagelig, ligesom ogsaa Foderstanden er meget god. Tidligere blev Dvæget baade paa de større og mindre Gaarde paa Lolland holdt meget knapt om Vinteren, nu er det anderledes; Bønderne holde vel ingen stor Dvægbesætning, men fodrer den i Reglen ret godt, og paa de større Gaarde anvender man altid en passende Mængde Kjerne ved Siden af Høet, der paa enkelte Gaarde stiger til 5—6 Tdr. til hver Ko, hvorfor der ogsaa paa Lolland og Falster findes Gaarde, hvor man i Gjennemsnit har indtil 140 Pd. Smør, som svarer til 2100 Potter Mælk, af hver Ko, som vistnok er mere end noget andet Sted i Danmark.

Paa mange af de større Gaarde holdes temmelig store Faareflokke, der i Reglen ere vel fodrede om Vinteren, da man ellers intet Held har med Lamningen, der er den vanskeligste Sag ved denne Slags Besætning. Man har ingen Mangel paa Foder iaar, men hvor man holder mange Faar vil det dog gaae med, da de kun tage Vipperne og lade det øvrige ligge.

Udtærskningen vil selv paa de større Gaarde i Reglen være endt med Udgangen af Marts. Med Udbyttet er man ikke tilfreds, hverken Hvede eller Byg, der ere Hovedsæden paa Lolland og de vigtigste Udsørselsartikler, have svaret til For-

ventningerne; hvor man ventede 12—14 Fold Byg har man kun faaet 8—10. Ei heller har Hveden været givtig, Provstihveden og den lollandste Hvede, som almindeligst dyrkes, have kun givet et middelmaadigt Udbytte, medens en ny Sort Magdeborgerhvede, der dog kun er faaet i ringe Mængde, har givet et meget tilfredsstillende Udbytte. Salget af Kløverfrø udgjør paa mange Steder en vigtig Indtægtskilde for de mindre Befiddere; af tidlig Rødkløver er iaar avlet en stor Mængde, og der findes Bønder, der vil kunne sælge for 5—600 Rbd. Kløverfrø; af sildig Rødkløver og Hvidkløver har Avlen derimod kun været ringe.

Vinterfæden var hidtil meget lovende paa velbehandlede Marker, men man frygter for, at den stærke Rug vil raadne under Sneen, da Jorden kun var meget lidt frosten før Sneen kom.

Beretningerne fra Fyen omtale Dvægets Sundhedstilstand som god; blandt Hestene paa Thorseng herskede i Efteraaret megen Sygelighed og ikke faa Heste døde; i Løbet af Vinteren har Sundhedstilstanden forbedret sig. Dvægets Foderstilstand betegnes som upaaflagelig, skjøndt Kærerne som det lader til ikke fodres rigeligt i Fyen og kun faa Steder erholde Kærerne; fra Thorseng berettes dog, at man der sædvanlig giver Kærerne $1\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ Skp. Korn ugentlig. Paa Foder er ingen Mangel og dets nærende Gyve antages som i almindelige Aar.

Udtærskningen nærmer sig overalt sin Ende; den stæer paa alle store og middelstore Gaarde paa Maffine, og selv paa mange mindre Gaarde findes de; de allerupste Tærskemaffiner roses meget og i en af Beretningerne omtales et Forsøg, hvorved man med en 4 Hestes Maffine tarff 15 Tdr. Havre i Timen, uagtet den var groet usædvanlig lang og svær. Med Hensyn til Udbyttet, da ansees Dvæget at have været som i et godt Middelaar, men Dvæget er slettere end sædvanlig. Rugen veier ialmindelighed bedst, men Hveden, Havren og Hær Bygget har en meget ringe Vægt.

Vintersæden er paa det sydlige Fyens mere tunge Jorder paa mange Steder bleven saaet under ugunstige Omstændigheder, og har derfor fra Efteraaret af ingensunde været lovende; i de lettere Egne har derimod Vintersæden hidindtil staaet godt. I den sidste Tid skal dog baade Rapsen og Vintersæden have tabt sig meget; Rugen har fornemmelig paa Ryggen af Agrene, mindre i Jordbyningerne, antaget en bleg, blaffet, graagrønlig Farve, som man i de foregaaende Aar ikke har lagt Mærke til.

Idet vi gaae over til at meddele en Oversigt over Beretningerne fra Jylland maa vi bemærke, at Tiden denne Gang ikke har tilladt os at indhente Beretninger fra Egnene Nord for Limfjorden.

Beretningerne fra det vestlige og mellemste Jylland lyde meget gunstige. Besætningens Sundhedstilstand er særdeles god, Kælvningen foregaaer med Lethed uden Kæstninger; Foderstanden er meget god, og der er rigeligt med Foder, omendstjøndt man ogsaa her vil have bemærket at Foderet er mere udvøit end sædvanligt. Fra Frysensborg Egnen meddeles at Dvægbesætningen i Begyndelsen af Vinteren ikke vilde trives ret, og navnlig ikke sandt Smag i Høet, stjøndt det saaet meget godt ud. Man antog at det hidvorte fra, at Høet var for godt høstet, da Erfaringen har lært, at Dvæget ikke gjerne æder det magre Hø, som ikke har saaet nogen Regn under Bjergningen. Ved imidlertid at skjære Halm og Hø til Hakkelse og give Dvæget det blandet blev det opædt, og Dvæget seer nu ialmindelighed godt ud der i Egnen.

Studedefningen drives iaar kun efter en ringe Maalestof, hidvørende fra at baade Sæden og de magre Kreaturer i Efteraaret stod i saa hvi Priis, at der ingen Sandsynlighed var for at Fedningen kunde affaste Fordeel. Fedningen er derfor i denne Vinter næsten alene indskrænket til Brændeviinsbrænderne og Møllerne, som anvende Affaldet af deres Bedrift dertil; dog opstalde de i Reglen kun Trækstude og golde Kver, bestemte til at sælges enten i Nabo-Kjøbstæderne eller Kjøbenhavn. Af Stude bestemte til det engelske Marked ere kun meget saa op-

stalbede. I Lemvigegnen skulle dog endeel Stude fedes til England; desuden har Grev Frys til Frysenborg paa flere af sine Gaarde opstaldet 120 gode unge Stude, som fedes meget stærkt, først i Efteraaret med Rodfrugter og straaet Korn, og nu med straaet eller gruttet Korn og Oliefager. Disse Stude ere omtrent de eneste fra den Egn, der passe sig for det engelske Marked, hvortil de, idetmindste for største Delen, ogsaa ere bestemte. Denne Fædning skeer meest for Gjødnings Skyld, dog anvender Grev Frys ogsaa megen kunstig Gjødning; 1851 har han saaledes kjøbt 1500 Tdr. Patentgjødning og 1852 100,000 Pd. Guano. Dyrkning af Roer til Fædning har ikke kunnet udbrede sig i Vesterjylland af Mangel paa Arbeidskraft; dog har man ikke tabt denne Sag af Syne, og paa mange Steder har man begyndt at dyrke Roer, endnu kun efter en lille Maalestof, men Dyrkningen vil efterhaanden udvides.

Med Høstens Udfald er man særdeles vel tilfreds, og Sæden har ialmindelighed baade i Henseende til Qvantitet og Qvalitet svaret til de store Forventninger man gjorde sig i Efteraaret om den rige Høst. Det gjælder navnlig om Vestkysten, hvor der kun fra Holstebroegnen klages over, at Rugen har været mindre givtig end man havde ventet; paa Østkysten synes man ikke at være tilfreds med Baarsædens Vægt, skjøndt dens Qvalitet forresten roses. Da Tærskemaskiner ere sjældne i det vestlige Jylland (selv fra Egnen mellem Randers og Mariager berettes, at der kun findes een Tærskemaskine i flere Miils Omkreds) er Udtærskningen endnu langtfra at være fuldenbt der; man seer desuden helst at Foderet opædes af Kvæget ligesom det kommer fra Logulvet.

Et stort Tab for de vestlige og mellemste Egne af Jylland er, at Kartoffelavlens bliver mere og mere usikker, medens man tidligere paa Sandjorderne og de opdyrkede Hedejorder avlede de fortrinligste Kartoffler. Manglen paa Læggekartofler er temmelig almindelig, og man betaler i Ringkjøbingegnen allerede nu 3 Rbd. 3 Mk. for Tønden.

Underdrainingen har begyndt at finde Indgang i Jylland, og navnlig har Grev Frys ladet draine 30 Tdr. Land paa Frysenborg. Greven agter at fortsætte Drainingen paa alle sine Hovedgaarde og vil til den Ende anlægge et Teglværk i større Stil, hvor der aarligen kan forfærdiges 6—800,000 Stkr. Grundrør.

Vintersæden, der er saaet tidlig, stod overalt i Efteraaret meget godt. I Vesteregnet, hvor Rugen er Hovedsæden, antager man at Provstirugen bedre end den danske Rug taaler Fugtighed i Jorden, men da den sidste bedre modstaaer Klimatets Haardhed og Stormene i Drætiden og Høsten, foretrakkes den dog almindeligt. Paa sine Jorder saaes hellere Hvede, som ialmindelighed giver et godt Udbytte. I den sidste Tid har Vintersæden lidt endeel og for Rapsen frygter man meget, dog vil Alt komme an paa Veiret i April Maaned, og navnlig om vi blive fri for Nattesfrost.

Fra Kolbingegnen meldes, at Dvægets Sundheds- og Fodertilstand er god; Foderet er rigeligt, men ei saa nærende, som i de foregaaende Aar.

Baarsæden har baade i Henseende til Dvæantitet og Dvælitet givet et godt Udbytte; den tidlig saaede Rug ligeledes; hvorimod den sildig saaede har lidt betydeligt af Honningdug.

Med Hvedehøsten er man derimod ikke tilfreds, da den paa mange Steder har lidt saa betydeligt af Rust, at det ikke har kunnet lønne sig at udtærskte den. Den stærkeste, bedste og tidligst saaede Hvede leed meest, medens daarlig Hvede, navnlig paa Mosejord, leed mindre. Der er som Følge deraf iaar saaet mindre Hvede end sædvanligt, og da der er saaet baade sund og syg Hvede, vil man have Leilighed til næste Høst at gjøre meget interessante Erfaringer om Sædefornets Indflydelse.

Vintersædens Udseende fra Efteraaret af kan ikke kaldes lovende, skjøndt den ikke, før Frostten kom, kan siges at have lidt stor Skade.

Alt Kolbingegnen i de senere Aar har gjort store Fremstrid i Agerdyrkingen sees bedst deraf, at medens den arbejdende